KEŞ DAĞI DÜDENİ

Fatih Şen & Murat Eğrikavuk
OBRUK Mağara Araştırma Grubu o'mag

JEOLOJİ:

Kahramanmaraş'ın 60 km kadar kuzeyinde yer alan Tekir kasabası civarında 10 x 10 km lik bir alanda en az iki allokton birlik ve beş formasyon ayırt edilmektedir. Büyük kısmı derin denizel ortam ürünü olan bu çökellerin, tektonik hareket ve bindirmeler ile yeniden hareketlenerek karmaşık bir görünüm kazandığı düşünülmektedir. Kaldı ki Döngel güneybatısında, Gümüşsu Mahallesi civarında gözlenen bindirme fayları bu tektonik hareketin ispatıdır. Tümü ile orojenik kuşakta yer alan bu bölgede, Tekir Kasabası civarında Kahramanmaraş – Göksun anayolunun batısı ile doğusu jeolojik olarak birbirinden ciddi şekilde farklıdır. Her ne kadar, her iki kısımda da çok geniş alanlarda yüzeylenen kayaç türü kireçtaşı ise de üç ayrı formasyona ait bu kireçtaşları arasında büyük yaş farkı mevcuttur.

Bölgenin doğu ve güneydoğusunda, Delihöbek Dağı civarından kuzeyde Delikkaya Mevkiine kadar Hacıveliler Formasyonu gözlemlenir. Döngel mağaralarını, Yeşilgöz Obruğu'nu ve Kurucaova düdenlerini de içeren bu formasyon açık renkli ve mercan foraminiferli, bol fosilli resifal kireçtaşlarından oluşmuştur. Formasyonun yaşı konusunda Alt - Orta Miyosen ve Geç Miyosen olarak iki farklı görüş mevcuttur. Bu formasyonun kuzeydoğusunda ise Malatya Metamorfitlerinin bir parçası olarak kabul edilen ve Permiyen zamanlı Keşdağı Formasyonu yer alır. Kaman Dağı'nın büyük kısmını oluşturan bu formasyon koyu gri, gri, rekristalize ve yer yer dolomitik kireçtaşları içerir.

Tekir kasabasının batısı ise, güneyden kuzeye tüm yapı Andırın Grubu da denilen ve en az 3000 m kalınlıkta olduğu düşünülen Üst Triyas – Alt Kretase zamanlı şelf türü, oolitik ve mikritik, bol kırıklı, çatlaklı, kalsit dolgulu kireçtaşı resifleridir.

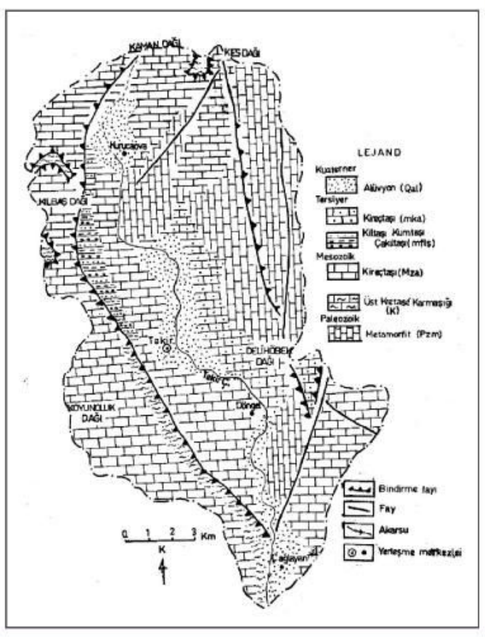
Kaynaklar:

Murat Gül: Kahramanmaraş Yöresinin Jeolojisi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2000

A. Dizer: Kuzey Kahramanmaraş'ta Langiyen- Serravaliyen Katlarının Biyostratigrafisi; A. Acar Jeoloji Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Çukurova Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü, Adana, 1991

Murat Gül, Güldemin Darbaş, Kemal Gürbüz: Alacık Formasyonunun Kahramanmaraş Havzası İçindeki Tektono-stratigrafik Konumu, İstanbul Üniv. Müh. Fak. Yerbilimleri Dergisi, C. 18, S. 2, 2005

Zeki Ünal Yümün, Ali Murat Kılıç: Kamandağı ile Camdere Köyü Arasının Stratigrafisi, Cumhuriyet Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dergisi, Seri A-Yerbilimleri C.19, S.2, Aralık 2002

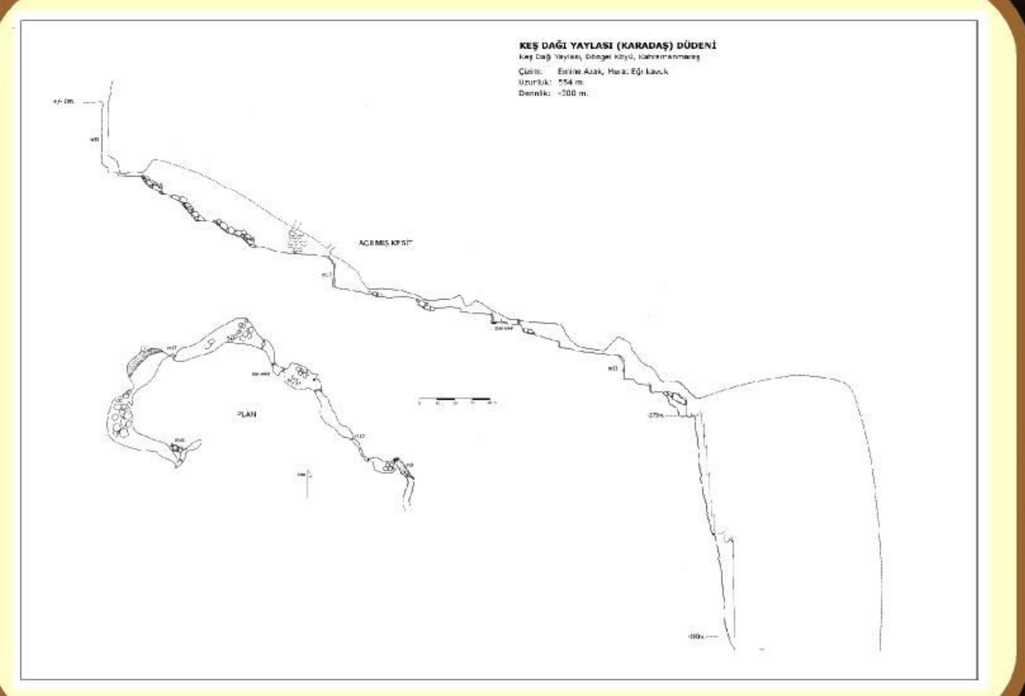

ARAŞTIRMA ÖZETİ

MTA Mağara Birimi, 2008 yılında Kahramanmaraş'ın Tekir Beldesi'nde yaptığı araştırma sırasında bulduğu bir obruğu MADAG'a bildirmişti. Yeşilgöz Obruğu'na Aralık 2008'de yapılan deneme dalışlarında suyun 40 m derinliğinde iki ayrı mağara ağzı tesbit edilmişti. Köylüler obruktan 4-5 km uzakta, dağların tepesinde bulunan bir düdenden batan suların buradan, Yeşilgöz Obruğu'ndan çıktığını söylüyorlardı.

Keş Dağı Yaylası'na ilk çıkışımız bu ihbar üzerine düzenlenen Temmuz 2009 gezisinde altı kişilik küçük bir grupla oldu. Bu ilk tespit gezisinde düden -175 m derinliğe kadar araştırıldı ve ölçümlendi. Bu kısımda galeri genişlikleri ve tavan yüksekliği açısından, hayatımızda gördüğümüz en büyük düdenlerden biri ile karşı karşıya olduğumuzu farketmiştik. Bu büyüklük ve derine indikçe katılan kollar, düdenin çok büyük derinlik potansiyeline sahip olduğunu gösteriyordu. -175 m derinlikte attığımız taşın sesine bakılırsa çok da derin bir inişin başından dönmüştük.

2010 Ağustos ayında gerçekleştirilen ikinci gezi de küçük ve nispeten zayıf bir ekiple yapıldı. Bu gezide -175 metrede başlayan inişin hayallerimizin çok ötesinde derinlikte kesintisiz devasa bir iniş olduğu anlaşıldı. Dahası, bu noktada mağara birden inanılmaz bir yapısal değişikliğe uğruyor; su yatağı uçsuz bucaksız görünen bir fay çatlağının bir uç noktasından derinlere doğru iniyordu. Bu fay çatlağının yan duvarına geçerek yaptığımız döşeme ile -300 m derinliğe ulaştıysak da inişin dibini henüz göremedik. 2011 yılı Temmuz ayı için planlanan çalışmada ilk olarak bu büyük dikey kırığı inilecek ve tüm malzeme bu inişin altına taşındıktan sonra ufak ekiplerle mağaranın devamı araştırılacak.

KEŞ DAĞI DÜDENİ - YEŞİLGÖZ OBRUĞU BAĞLANTISI

Keş Dağı Düdeni 1825 m irtifada. Burada batan suların çıktığı rivayet edilen Yeşilgöz Obruğu ise 1000 metrede. Aradaki yatay mesafe ise kuş uçuşu 5 km. Bu bağlantı sadece rivayet mi, gerçek mi bilmiyoruz. Henüz boya deneyi yapılmış değil. Ama "buradan saman attık, oradan çıktı" söyleminden öte bazı gözlemler var. Yaylada yağan yağmurdan 24-48 saat sonra Yeşilgöz'deki suyun bulandığı, her sene tekrar tekrar teyit edilen bir gözlem.

Bir yandan da söz ettiğimiz yeraltı sistemi "oradan battı - buradan çıktı" basitliğine indirgenmeyecek kadar karmaşık. Herşeyden önce Yeşilgöz Obruğu irtifasında ve yakın mesafede birden çok su çıkışı var. Ayrıca yaz aylarında Keş Dağı Düdeni'nde bir damla su batmazken ve -300 metre derinlikte dahi çok cılız bir su akarken, Yeşilgöz Obruğu'ndan gürül gürül bir su çıkıyor.

Düdenin bulunduğu kuzey-güney yönünde uzanan iki sırtın arasında yeralan yaylanın oluşturduğu kapalı havzayı daha alçak bir sırtın ikiye ayırmış olması nedeniyle bir değil iki dere yatağı oluşmuş durumda. Bu dereler birleştikleri noktadan çok kısa bir mesafede batarak Keş Dağı Düdeni'ni oluşturuyorlar.

Ancak düdeni besleyen su havzası bu yayla ile sınırlı değil. Derine indikçe katılan büyük hacimli kollar, komşu havzaların sularının da aynı sistemde toplandığını düşündürür nitelikte. Nitekim hemen komşu havzadaki suların battığı toprak düdenler, yalnızca 100-150 metre mesafede. Düden içerisindeki çok büyük salonların, geniş galerilerin ve yüksek tavanların açıklaması da drene ettiği su miktarının çokluğu ile açıklanmalı.

Yeşilgöz Obruğu voklüz tipi bir su çıkışı. Su, en derin noktası 40 m'yi geçen su dolu bir obruktan çıkıyor. Bu obruğa dalış yapan MADAG ekibi dipteki mağaraya yaptıkları girişte çok ilginç bir gözlemde bulundular. Tamamen su altında oldukları halde belirli bir bölgede şelale akar gibi bir su akış sesi duyuyorlardı. Bu gözlem obruk dibindeki mağaranın ilerisinde su altında kalmamış galeriler olduğu düşüncesi uyandırıyor. Benzer bir gözlem obruğun hemen yukarısındaki tarlaları işleyen köylülerden de geliyor. Söyleme göre bazı mevsimlerde yere kulağınızı dayarsanız akan su sesi duyabiliyorsunuz! Yine de bunlar aradaki bağlantıyı kanıtlar ipuçları değil. Düdendeki araştırılan kısımda mağaranın yatayda katettiği, henüz ihmal edilebilir bir mesafe. Düdenin Yeşilgöz'e yönlenmek yerine 1000 m derinliği de geçip daha derine devam edebileceği ihtimalini gözardı etmemek lazım.

Foto: Ali Ethem Keskin